

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії Центральної і Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Освітня програма 032 Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні
кафедри історіографії і джерелознавства
Протокол № від “27” серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ - 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Теорія і методика наукового дослідження
Викладач	Стефанюк Галина Василівна
Контактний телефон викладача	+380967562305
E-mail викладача	stefaniuk.71@ukr.net galyna.stefanyuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки. 2.1 Вибіркові дисципліни 2.1.1 Дисципліна за вибором ВНЗ
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	середа, 14.00 год. – 16.00 год.

2. Анотація до курсу

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності у системі вищої освіти. Успішність наукової діяльності неможлива без знання її методології, теорії, технології, методів та організації. Ці знання потрібні студентам, аспірантам, докторантам, співробітникам наукових підрозділів факультетів – всім тим, хто бере участь у навчальному й науковому процесі. У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об'єктом, метою, завданням та функціями пізнавальної діяльності. Суть навчальної дисципліни полягає у висвітленні теоретичних основ, питань методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності, тобто теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень студентами.

Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності 032 Історія та археологія всього комплексу теоретичних проблем, усвідомлених умінь і навичок науково-дослідницької роботи,

використовуваних при підготовці наукових проектів впродовж навчання.

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання дисципліни – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за галуззю знань 03 Гуманітарні науки, спеціальністю 032 Історія та археологія з дисципліни “Теорія і методика наукових досліджень” , які полягають у висвітленні теоретичних основ, питань методики, технології та організації науково-дослідницької діяльності, тобто теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення наукових досліджень студентами, формування інтегральної, загальних, фахових компетентностей, достатніх для ефективного розв’язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній діяльності.

Завданням є поглиблене вивчення та закріплення теоретичних положень і фактологічного матеріалу, який викладався на лекціях або засвоювався шляхом самостійної роботи студентів. Під час семінарських занять вони повинні розвивати творче й аналітичне мислення та культуру мови, вчитися самостійно працювати над підготовкою дослідницьких проектів. Важливим завданням є усвідомлення студентською молоддю значення підготовки наукових робіт.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основи теорії і методології освіти, необхідні для професійної діяльності;
- принципи дослідження в науці загалом та історії зокрема;
- характеристики основних методів наукового пізнання, понятійний апарат (основні поняття, терміни, загальні аспекти науки);
- методіку підготовки та правильність оформлення науково-дослідної роботи;
- етапи наукового дослідження; типи наукових звітів;
- принципи, етапи підготовки і проведення наукових досліджень.

вміти:

- використовувати знання, уміння і навички із дисциплін для розв’язання конкретних дослідницьких задач у професійній діяльності;
- проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації і рівня розвитку особистості;
- визначити об’єкт, предмет, мету, завдання наукового дослідження;
- використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності;

- впроваджувати під час навчання інноваційні технології;
- володіти категоріально-понятійним апаратом;
- організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами);
- працювати з дисциплінарним масивом публікацій: вести пошук, накопичення та обробку наукової інформації;
- самостійно планувати і проводити наукові дослідження (реферування тексту, складання тез доповіді, повідомлення, наукову статтю);
- організовувати ефективну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях;
- вдосконалюватися з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції;
- здійснювати наукові дослідження в галузі історії, методики викладання історії, історичного краєзнавства; застосовувати міждисциплінарний підхід.
- усвідомлювати призначення професійної діяльності, а також потреби систематично підвищувати професійну кваліфікацію через навчання впродовж життя.

4. Результати навчання (компетентності)

Практична – на основі засвоєних знань, умінь і навичок із дисципліни «Теорія і методика наукових досліджень» здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів пошуку, виявлення, класифікації, аналізу та інтерпретації історичних джерел з подальшим застосування у науковій роботі **(C1)**.

Дослідницька – здатність у науково-дослідницькій діяльності аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення національної історії, здатність аналізувати стан та розвиток історичних процесів **(C2)**.

Викладацька – готовність до викладацької діяльності в межах освітньої програми, використання сучасних методів та засобів активізації педагогічної діяльності **(C3)**.

Організаційна – здатність вести самостійний пошук, добір та опрацювання інформації джерел та наукової літератури **(C4)**.

Контрольна – здатність і готовність здійснювати перевірку достовірності фактів в історичному процесі на основі джерел, інформаційних повідомлень, інноваційних підходів щодо історичного розвитку **(C5)**.

Суспільно-політична – здатність розуміти суспільні процеси і впливати на них; здатність ефективно проводити діяльність

або виконувати певні функції, забезпечувати розв'язання проблем і досягнення позитивних результатів у галузі історії; адекватне розуміння того, як функціонує суспільство, сприйняття власної ролі й ролі інших людей у цьому процесі; наявність внутрішньої мотивації, здібностей і відповідної кваліфікації для діяльності в системі історичного розвитку **(С6)**.

Діагностична – володіти історичними знаннями, теорією та методологією (підходами, принципами і методами) розпізнавання проблеми, виявлення характерних ознак ситуації **(С7)**.

Інформаційно-аналітична - здатність до критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації джерельної інформації з історії, формування умінь на основі отриманої інформації формулювати комплексні аналітичні висновки; здатність інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію в контексті дослідницького завдання або проблеми, що вирішується **(С8)**.

Комунікативна – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; користуватися вербальними і невербальними засобами передачі історичної інформації (усна відповідь, реферат, есе, доповідь на науково-звітній конференції ін.) **(С9)**.

Фахові (предметні) компетентності:

Здатність чітко і логічно відтворювати знання історичні знання на основі ретроспективної документної інформації, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування цілісної історичної картини, необхідних для роботи в науково-дослідницькій сфері **(С5,8)**.

Здатність усвідомлювати та інтерпретувати опрацьований матеріал, формувати й науково аргументувати власну інтерпретацію, брати активну участь у дискусіях **(С3)**.

Розуміти і застосовувати внутрі і міжпредметні зв'язки, мати синтетичне мислення **(С4,10)**.

Здатність застосовувати знання, уміння і навички для розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни, зокрема логічно-структурних та класифікаційних схем ін. **(С7)**.

Здатність інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію в контексті дослідницького завдання або проблеми, що вирішується **(С8)**.

Уміння працювати з джерелами та фаховою літературою **(С3)**

Здатність використовувати іноземну мову в практичній діяльності за спеціальністю **(С3)**

Знати і володіти на фаховому рівні методами викладання історії та суміжних дисциплін у вищих навчальних закладах **(С4, С10)**.

Уміння використовувати на практиці програмно-технічні засоби інформатики та сучасні інформаційні системи і технології

(С8).

Наявність системи знань основних теорій та концепцій сучасної історіографії, основних джерел із дисципліни, вміти їх критично аналізувати, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості **(С2, 3)**.

Здатність порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб, соціальних груп **(С6)**.

Здатність на основі вивченого матеріалу, ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки **(С6)**.

Здатність на основі вивчення джерел з історії України формувати високу історичну й громадянську свідомість, національну гідність та історичну національну пам'ять, здатність використати на практиці здобуті знання із дисципліни з метою проведення громадянсько-патріотичного виховання серед молоді **(С6)**.

Здатність ефективно брати участь у різних формах наукової комунікації **(С9)**.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4-й семестр	032 Історія та археологія	II курс	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема: Наука як сфера людської	Лекція	1. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.	опрацювання матеріалу	5 б. (вибірково,	лютий

<p>діяльності.</p> <p>1. Поняття про науку.</p> <p>2. Наука як сукупність теорії.</p> <p>3. Наукова діяльність та її види.</p> <p>4. Суб'єкти наукової діяльності.</p> <p>5. Науково-дослідницька діяльність студентів.</p>		<p>2. Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986.</p> <p>3. Залучення старшокласників до науково-дослідної діяльності МАН як засіб розвитку їх дослідницьких здібностей. <i>Інновації в освіті: інтеграція науки і практики</i> : зб. наук-метод. праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ФОП Левковець, 2014. С. 56-75.</p> <p>4. Зашкільняк Л. Вступ в методологію історії. Львів, 1996.</p> <p>5. Котов В.Н. Введение в изучение истории. К., 1982.</p> <p>6. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003.</p> <p>7. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. – К., 1995.</p> <p>8. Мельник Л.Г. Развитие научного познания истории. К., 1983.</p> <p>9. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.</p> <p>10. Пронюк Н.П. Організація роботи Малої академії наук. <i>Рідна школа</i>. № 6. 2000. С.72-73.</p> <p>11. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического</p>	<p>лекційного заняття, 2 год.</p>	<p>під час опитування на семінарі).</p>	
--	--	--	-----------------------------------	---	--

		<p>исследования. К., 1990.</p> <p>12. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006 с.</p>			
<p>Тема: Наукова комунікація.</p> <p>1. Поняття наукової комунікації. 2. Види наукової комунікації. 3. Наукова школа. 4. Соціальні функції комунікації.</p>	<p>Лекція</p> <p>1.</p>	<p>1. Бондаренко Г. Историчне пізнання: питання теорії і практики. – Луцьк, 1998.</p> <p>2. Данилевський И.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. – М., 1986.</p> <p>3. Гусак М. Позаурочна робота з учнями в умовах співпраці загальноосвітньої школи та Малої академії наук. <i>Математика в сучасній школі</i>. 2013. №10. С.44-48.</p> <p>4. Зашкільняк Л. Вступ в методологію історії. Львів, 1996.</p> <p>5. Котов В.Н. Введение в изучение истории. К., 1982.</p> <p>6. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003.</p> <p>7. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. К., 1995.</p> <p>8. Мельник Л.Г. Развитие научного познания истории. К., 1983.</p> <p>9. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.</p> <p>10. Приходько О. Науково-дослідницька</p>	<p>опрацювання матеріалу лекційного заняття, 2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>лютий</p>

		<p>робота учня-члена МАН: моніторинг якості. Українська мова і література в школі. 2016. №2. С. 48–49.</p> <p>11. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. К., 1990.</p> <p>12.. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006.</p>			
<p>Тема: Рівні та етапи пізнавальної діяльності історика</p> <p>1. Теоретичний і емпіричний рівні наукового пізнання в історії.</p> <p>2. Особливості теоретичного знання.</p> <p>3. Проблема об'єктивності теорії.</p> <p>4. Етапи пізнавальної діяльності</p>	Лекція	<p>1. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.</p> <p>2. Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986.</p> <p>3. Зашкільняк Л. Вступ в методологію історії. Львів, 1996.</p> <p>4. Котов В.Н. Введение в изучение истории. К., 1982.</p> <p>5. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003.</p> <p>6. Масинець А. Організація науково-дослідницької діяльності учнів у процесі підготовки до конкурсу-захисту МАН. Таврійський вісник освіти. 2014. №2. С.246–250.</p> <p>7. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. К., 1995.</p>	опрацювання матеріалу лекційного заняття, 2 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	березень

історика.		<p>8. Мельник Л.Г. Розвиток наукового пізнання історії. К., 1983.</p> <p>9. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.</p> <p>10. Приходько О. Науково-дослідницька робота учня-члена МАН: моніторинг якості. Українська мова і література в школі. 2016. №2. С. 48–49.</p> <p>11. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. К., 1990.</p> <p>12. Мироненко Л. Формування навичок дослідницької діяльності учнів. <i>Майстерня вчителя: Додаток до газети: «Джерело»</i>. 2013. №1. С.2-3.</p> <p>13. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006.</p>			
<p>Тема: Методологія та методи наукового дослідження</p> <p>1. 1.Методологія, її функції та структура.</p> <p>2. 2.Методологічні</p>	Лекція	<p>1. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.</p> <p>2. Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986.</p> <p>3. Зашкільняк Л. Вступ в методологію історії. Львів, 1996.</p> <p>4. Котов В.Н. Введение в изучение истории.</p>	опрацювання матеріалу лекційного заняття, 2 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	березень

<p>принципи. 3. Фундаментальна, або філософська, методологія 4. Загальнонаукова методологія 5. Конкретнонаукова методологія 6. Методи і техніка дослідження</p>		<p>К., 1982. 5. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003. 6. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. К., 1995. 7. Мельник Л.Г. Розвиток наукового пізнання історії. К., 1983. 8. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989. 9. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. К., 1990. 10. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006 с.</p>			
<p>Тема: Робота з науковою літературою</p> <p>1. Позаджерельна інформація, її склад. 2. Джерельна інформація, її роль в дослідженні. 3. Історіографія як</p>	<p>лекція</p>	<p>1. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998. 2. Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986. 3. Зашкільняк Л. Вступ в методологию історії. Львів, 1996. 4. Котов В.Н. Введение в изучение истории. К., 1982. 5. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003.</p>	<p>опрацювання матеріалу лекційного заняття, 2 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>Квітень</p>

<p>історія історичної науки.</p> <p>4. Бібліографічна евристика.</p> <p>5. Класифікація літератури з теми.</p>		<p>6. Масинець А. Організація науково-дослідницької діяльності учнів у процесі підготовки до конкурсу-захисту МАН. Таврійський вісник освіти. 2014. №2. С.246–250.</p> <p>7. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. К., 1995.</p> <p>8. Мельник Л.Г. Розвиток наукового пізнання історії. К., 1983.</p> <p>9. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.</p> <p>10. Приходько О. Науково-дослідницька робота учня-члена МАН: моніторинг якості. Українська мова і література в школі. 2016. №2. С. 48–49.</p> <p>11. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. К., 1990.</p> <p>12. Мироненко Л. Формування навичок дослідницької діяльності учнів. <i>Майстерня вчителя: Додаток до газети: «Джерело»</i>. 2013. №1. С.2-3.</p> <p>13. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006.</p>			
<p>Тема:</p>	<p>лекція</p>	<p>1. Бондаренко Г. Історичне пізнання:</p>	<p>опрацювання</p>	<p>5 б.</p>	<p>квітень</p>

<p>Контролювання дослідження і оформлення його результатів</p> <p>1. 1. Послідовність виконання курсової (дипломної) роботи.</p> <p>2. 2. Наукова проблема, тема і назва дослідження.</p> <p>3. 3. Оформлення результатів дослідження.</p>		<p>питання теорії і практики. Луцьк, 1998.</p> <p>2. Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986.</p> <p>3. Зашкільняк Л. Вступ в методологію історії. Львів, 1996.</p> <p>4. Котов В.Н. Введение в изучение истории. К., 1982.</p> <p>5. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003.</p> <p>6. Масинець А. Організація науково-дослідницької діяльності учнів у процесі підготовки до конкурсу-захисту МАН. Таврійський вісник освіти. 2014. №2. С.246–250.</p> <p>7. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. К., 1995.</p> <p>8. Мельник Л.Г. Развитие научного познания истории. К., 1983.</p> <p>9. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.</p> <p>10. Приходько О. Науково-дослідницька робота учня-члена МАН: моніторинг якості. Українська мова і література в школі. 2016. №2. С. 48–49.</p> <p>11. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического</p>	<p>матеріалу лекційного заняття, 2 год.</p>	<p>(вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	
---	--	---	---	---	--

исследования. К., 1990.
 12. Мироненко Л. Формування навичок дослідницької діяльності учнів. *Майстерня вчителя: Додаток до газети: «Джерело»*. 2013. №1. С.2-3.
 13. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006.

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу

Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів (лютий – червень):
 1) усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – 30 балів (три оцінки на дев'ять семінарських заняттях);
 2) індивідуальна робота: – 20 балів;
 3) контрольна робота (по темах семінарських занять) – 20 балів;
 4) колоквіум (тестові завдання по лекційному матеріалі) – 30 балів;
 Загальна кількість – 100 балів.
 Підсумковий контроль – залік (червень):
 Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

Вид контролю	Поточний контроль	Контрольна робота	Колоквіум	Індивідуальне завдання	Підсумкова залікова
--------------	-------------------	-------------------	-----------	------------------------	---------------------

					оцінка
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	30	20	30	20	100

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

Поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських занять;

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття. Отримані «незадовільні» оцінки враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквиум. Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Результати поточного контролю враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Студенту, який має наукові публікації, виступи на наукових конференціях, бере активну участь в роботі студентського наукового гуртка, був учасником олімпіад, конкурсів з відповідної

(чи суміжної) дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників наукових гуртків та рішенням кафедри в підсумковий семестровий бал може додаватись **максимально 10 балів за участь в науковій роботі** (за умови, що підсумковий семестровий бал не перевищує 100 балів).

Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усний аналіз поставлених питань;
- вибіркоче усне опитування «з місця»;
- дискусійне обговорення питань;
- індивідуальне розв'язування практичних завдань, проблемних запитань чи завдань;
- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв;
- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для науково-дослідницької роботи; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає теорію і методику науково-дослідницької діяльності, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати джерела з історії України. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміти класифікувати джерельну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру). Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію, рецензує відповіді ровесників. Вміє організувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Може використати інноваційні технології. Має аналітичне та синтетичне мислення. Бере активну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання джерельний матеріал, здатен(на) його пропагувати через

просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє класифікувати, систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати джерельний історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора у створенні джерел, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.

Має певний рівень аналітичного та синтетичного мислення. Бере участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію (в аргументації зустрічаються окремі неточності), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить

самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Використовує під час навчання джерельний матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. Посередньо знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє класифікувати, систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати джерельний історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) посередньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організовувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.

Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність; не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Вдосконалює з

посереднім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає джерелознавчу термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє класифікувати, систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук історичних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. У групових формах роботи тільки присутній(я) без особистої відповідальності, стратегії; не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей, не вдосконалює здобуті під час навчання компетенції.

Вимоги до індивідуальної роботи

Індивідуальне завдання з курсу «Теорія і методика наукового дослідження» передбачає підготовку окремих складових студентської наукової роботи.

Структура індивідуальної роботи складається із наступних обов'язкових елементів:

- Титульний аркуш;
- Зміст;
- Вступна частина;
- Список використаної літератури.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Критерії	Бали
Повноцінна підготовка окремих складових	17-20 балів

	<p>наукової роботи з відображенням авторської позиції. При захисті використовує значний обсяг джерел і літератури, висновки самостійні, тези здійснені на високому рівні. Демонструє на високому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для науково-дослідницької роботи. Може критично ставитися до результатів своєї праці, бачить шляхи подолання труднощів, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>		
	<p>Обгрунтоване розкриття проблеми. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Демонструє на достатньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для науково-дослідницької роботи. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>	13-16 балів	
	<p>Тема розкрита неповно. Демонструє на посередньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для науково-дослідницької роботи. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє певне усвідомлення необхідності</p>	9-12 балів	

	удосконалення професійних якостей.		
	Робота суто компілятивного рівня. Студент може репродуктивно відтворити змісту історичних джерел, однак у його відповіді є помилки. Вміє організувати пошук історичної інформації, але не може її оформити належним чином. Не достатньо використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки завдання. Визначає роль людського фактора в історії, однак без необхідної аргументації.	5-8 балів	
	Проаналізовано лише окремий аспект. Захист завдання спрощений, із значними помилками. Не здійснено пошук джерельної інформації. Відсутня будь-яка аргументація. Відсутні самостійні висновки і синтетичні зв'язки. Не здатен використати наявний матеріал для роботи в школі. ІКТ використано недоречно. Не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.	1-4 бали	
	Завдання не зараховано	0 балів	
Вимоги до контрольної роботи	<p>Контрольна робота проводиться у письмовому вигляді, має декілька варіантів формалізованих завдань рівнозначної складності, на виконання яких відводиться 45 хвилин. Кожен варіант містить 7 завдань (1 – 2 –теоретичні, 3 – знання термінів, 4–7 – тестові завдання).</p> <p>Розв'язуючи завдання контрольної роботи, студент повинен продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову, креативну діяльність.</p> <p>Критерії оцінки виконання контрольної роботи</p>		

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється у 20 балах: 1- 10 балів, 2 – 3 бали, 3 – 3 бали, 4-7 – по 1 балу.

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень за теоретичне (перше) завдання
1-2	<p>У студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація. Не має синтетичного мислення, безвідповідально ставиться до обраного фаху.</p>
3-6	<p>Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної історіографії, джерелознавства. Посередньо знає джерелознавчу термінологію і володіє понятійним апаратом, не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичні джерела. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) посередньо оцінювати та інтерпретувати історичні джерела, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Не має синтетичного мислення, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні. Демонструє вдосконалення з низьким рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p>
7-8	<p>Студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, є незначні помилки (не більше 4). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Вміє класифікувати історичні джерела, але не достатньо їх інтерпретує. Знає наукову термінологію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в</p>

		<p>історичній хронології, володіє просторовою компетенцією; створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Демонструє вдосконалення з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p>	
	9-10	<p>Студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у відсутності помилки (не більше 2). Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної історіографії, джерелознавства, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає наукову термінологію. На високому рівні володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Демонструє вдосконалення з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.</p>	

Семінарські заняття	Тема 1. Етапи формування теоретичної історії (2 год.)	
	Тема 2. Історія як об'єкт пізнання (2 год.)	
	Тема 3. Організація діяльності суб'єкта пізнання (2 год.)	
	Тема 4. Методологія та методи наукового дослідження (2 год.).	
	Тема 5. Основні етапи історичного пізнання (2 год.).	

	Тема 6. Практика написання наукового дослідження (2 год.)
	Тема 7. Робота з науковою літературою (2 год.).
	Тема 8. Організація науково-дослідницької діяльності студента (2 год.).
	Тема 9. Організація науково-дослідницької діяльності студента (2 год.). Семінарські заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни, розвивати мислення, формувати навички написання наукових робіт, публічних виступів, умінню проводити дискусії на актуальні теми з теорії і методики наукового дослідження.
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять (лютий – червень). Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій відповідей на семінарські питання. Однак слід пам'ятати, що візуалізована презентація тільки доповнює підготовлену основну відповідь студента (-ки); 2) підготовка індивідуальної роботи впродовж лютого – травня. Виконання цих завдань передбачає якісну пошукову працю, творчий підхід до оформлення студентом (-кою) роботи; 3) написання контрольної роботи; 4) здача колоквіуму.
7. Політика курсу	
<p>Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.</p> <p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного вивчення курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії, прес-конференції, захист індивідуального завдання ін. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми. Важливим є використання студентами теорії і методики науково-дослідницької діяльності для майбутньої професії історика, вміння формувати навчально-методичний комплекс з дисципліни.</p>	

Політика курсу «Теорія і методика наукового дослідження» передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізень на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 14.00 год. – 16.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

8. Рекомендована література

Базова

1. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.
2. Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. М., 1986.
3. Зашкільняк Л. Вступ в методологію історії. Львів, 1996.
4. Котов В.Н. Введение в изучение истории. К., 1982.
5. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень. К., 2003.
6. Масинець А. Організація науково-дослідницької діяльності учнів у процесі підготовки до конкурсу-захисту МАН. Таврійський вісник освіти. 2014. №2. С.246–250.
7. Мельник Л.Г. Предмет і методологія історичної науки. К., 1995.
8. Мельник Л.Г. Развитие научного познания истории. К., 1983.
9. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.
10. Приходько О. Науково-дослідницька робота учня-члена МАН: моніторинг якості. Українська мова і література в школі. 2016. №2. С. 48–49.
11. Пронштейн А.П., Данилевський І.Н. Вопросы теории и методики исторического исследования. К., 1990.
12. Мироненко Л. Формування навичок дослідницької діяльності учнів. *Майстерня вчителя: Додаток до газети: «Джерело»*. 2013. №1. С.2-3.
13. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К., 2006.

Допоміжна

1. Барг М.А. Категории и методы исторической науки. М., 1984.
2. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і методики. Луцьк, 1998.

3. Губман Б.Л.Смысл истории: очерки современных западных концепций. М., 1991.
4. Дюркгейм Э. Метод социологии. К.–Харьков, 1999.
5. Данилевский И.Н. Вопросы и методики исторического исследования. М., 1986.
6. Добров Г.М. Наука о науке. К., 1998.
7. Єріна А.М., Єрін Д.Л., Захожай В.Б. Методологія наукових досліджень. К., 2004.
8. Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. М., 1987.
9. Колінгвуд Р. Ідея історії. К., 1995.
10. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и порядок защиты. М., 1997.
11. Крип'якевич І.П. Нарис методики історичних досліджень. *Український історичний журнал*. №2. 1967.
12. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів. К., 2003.
13. Лудченко А.А. Основы научных исследований. К., 2000.
14. Методические вопросы науковедения. К., 2001.
15. Мельник Л.Г. Розвиток наукового пізнання історії. К., 1983.
16. Могильницький Б.Г. Введение в методологию истории: Учебное пособие. М., 1989.
17. Прицак О. Історіографія і історіософія М.Грушевського. К. – Кембрідж, 1991.
18. Поппер К. Злиденність історизму. К., 1994.
19. Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1993.
20. Санцевич А.В. Методика исторического исследования. К., 1990.
21. Тойнбі Дж. Дослідження історії. В 2-х т. К., 1995.
22. Уйбо Т. Теория и историческое познание. Таллин, 1991.
23. Фромм Э. Душа человека. М., 1993.
24. Ясперс К. Истоки истории и цель. М., 1991.

Викладач

Стефанюк Г.В.